

AFISZE / AFFICHES

LÉGENDES DES AFFICHES

Le corpus qui sert de base à la présente sélection a été constitué avec l'objectif de préserver une partie d'un fonds constitué par un ancien membre de l'atelier populaire des ex-Beaux-Arts de Paris avant sa dispersion dans une vente visant à récolter des fonds pour restaurer un moulin patrimonial. Suite à un inventaire précis, quelques dizaines d'affiches, principalement des doubles et des affiches peu connues mais n'ayant aucun intérêt pour les collectionneurs, ont été conservées pour l'étude et d'éventuelles expositions futures.

OPISY PLAKATÓW

Część zbioru, zgromadzonego przez byłego członka pracowni ludowej w dawnej Akademii Sztuk Pięknych w Paryżu, przed jego rozproszeniem na aukcji, której celem było zebranie środków na odtworzenie zabytkowego młyna. Po sporządzeniu dokładnego inwentarza kilkadziesiąt plakatów, głównie dubletów i prac mało znanych, lecz zupełnie nieinteresujących dla kolekcjonerów, zostało zachowanych dla celów badawczych oraz dla ewentualnych przyszłych wystaw.



© Claude Dityvon, Boulevard Saint-Germain à Paris, juin 1968

© Claude Dityvon, Bulwar Saint-Germain w Paryżu, czerwiec 1968

Affiches de soutien aux ouvriers

Très tôt, l'atelier des ex-Beaux-Arts de Paris cherche à obtenir la participation et l'approbation des ouvriers. On missionne des militants pour aller dans les usines ou on invite les ouvriers à venir aux ex-Beaux-Arts. Si les interactions sont brèves, elles sont néanmoins nombreuses et des métiers très différents viennent. Les affiches présentées ici sont relativement tardives, elles visent souvent à soutenir des grèves en difficulté.

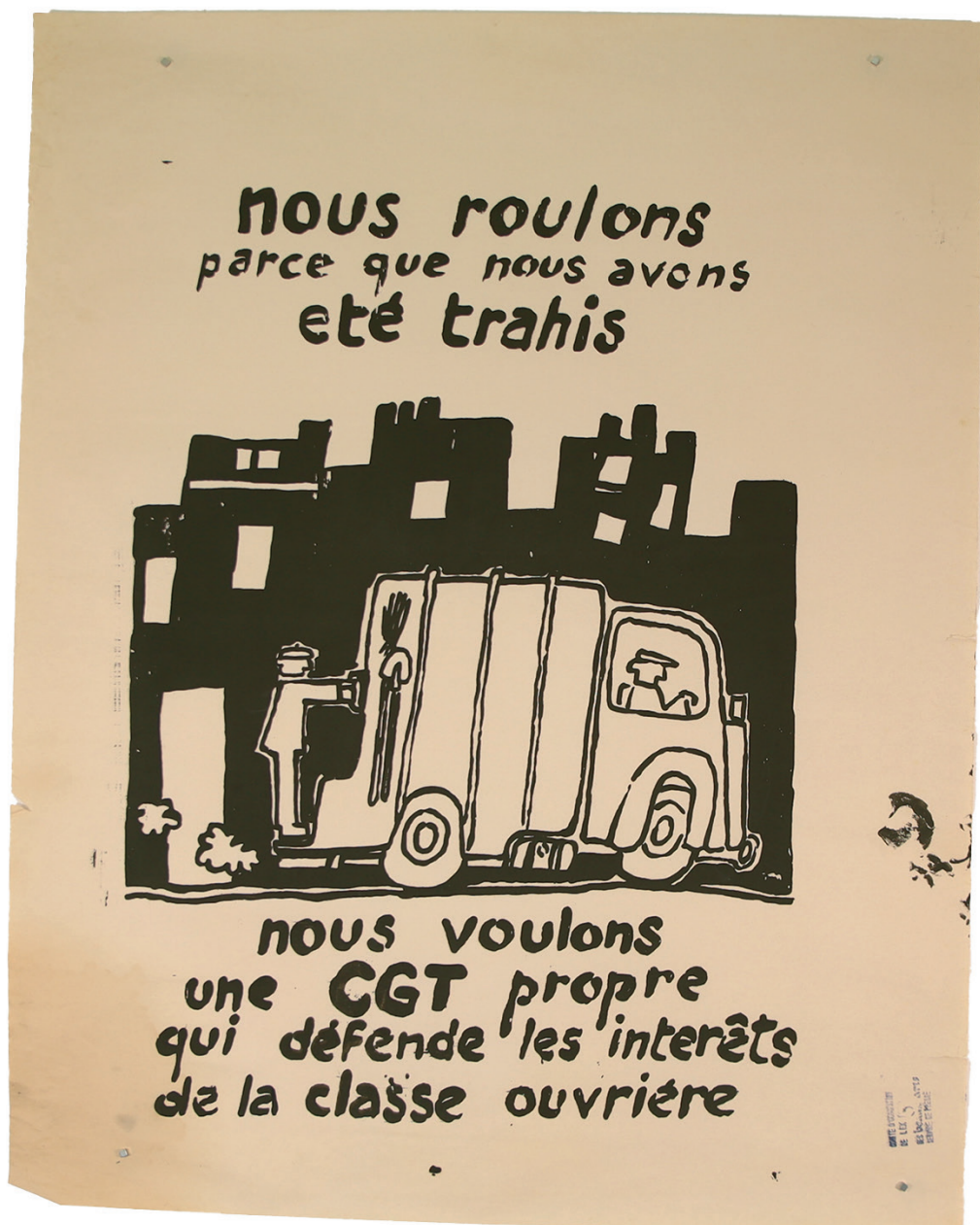
Plakaty wspierające robotników

Bardzo szybko pracownia w Akademii Sztuk Pięknych w Paryżu (obecnie zwana 'dawną Akademią Sztuk Pięknych') zaczyna zabiegać o aprobatę robotników i udział w ich walce. Wysyła się członków pracowni z Akademii do fabryk lub zaprasza się robotników do Akademii. Jeżeli nawet te interakcje są krótkotrwałe, to jednak jest ich wiele i dotyczą przedstawicieli bardzo różnych zawodów. Reprodukowane tutaj plakaty powstały stosunkowo późno, ich celem było wspieranie słabnących strajków robotniczych.



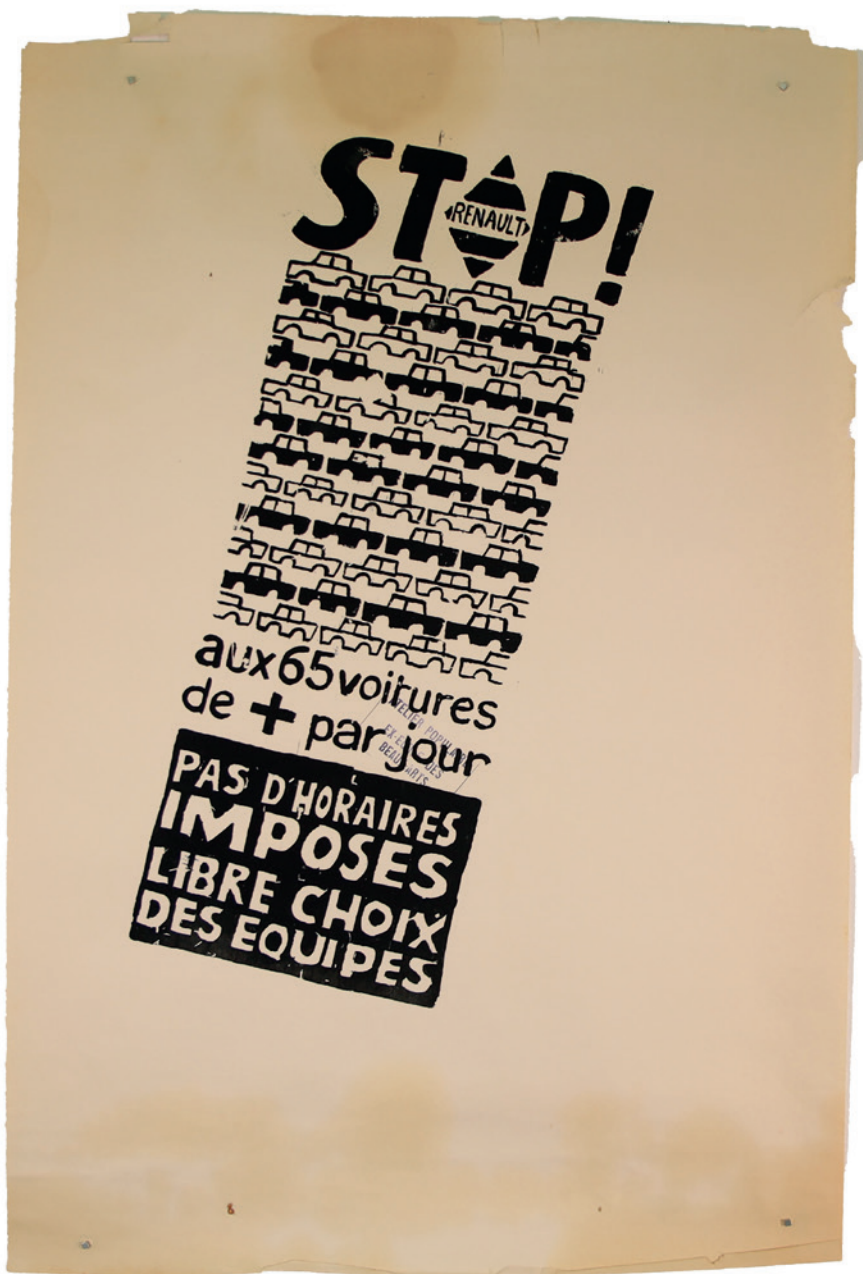
Cette affiche a probablement été réalisée par l'atelier des ex-Beaux-Arts de Paris à la suite d'une commande de travailleuses des grands magasins. Celles-ci étaient venues avec une maquette qui avait déplu aux participants à l'atelier. Ces derniers avaient alors redessiné une nouvelle image ; mais cet épisode provoqua de vives discussions dans l'atelier : fallait-il refuser les maquettes maladroites des travailleurs ou était-il préférable d'imprimer les formes de la « beauté populaire » ?

Plakat został prawdopodobnie wykonany przez pracownię w 'dawnej Akademii Sztuk Pięknych w Paryżu,' na zamówienie pracownic domów towarowych. Przyszły one z makieta, która nie spodobała się w pracowni. Narysowali więc nową ilustrację; jednak ten epizod wywołał w pracowni żywe dyskusje: czy należało odrzucać nieudolne projekty pracownic, czy lepiej było drukować formy „piękna ludowego”?



Signe de désaccords importants, cette affiche montre le désamour important entre une partie des ouvriers grévistes et la CGT, syndicat historique du mouvement ouvrier, étroitement lié au PCF, qui cherchait à tout prix à faire reprendre le travail. Ce modèle, commandé, par des éboueurs écœurés par l'ordre de reprise du travail, était collé sur les camions-benne pour montrer leur désapprobation de la ligne du syndicat.

Plakat, będący znakiem dużych rozbieżności, pokazuje wzajemne rozczarowanie między strajkującymi pracownikami a CGT, historycznym związkiem zawodowym ruchu robotniczego, ściśle związanym z Francuską Partią Komunistyczną (FPK), który starał się za wszelką cenę doprowadzić do wznowienia pracy. Ten projekt, zamówiony przez śmieciarzy rozsierdzonych nakazem powrotu do pracy, był naklejany na śmieciarki, aby świadczyć o dezaprobach dla linii władz związku.



Cette affiche, difficile à dater, pourrait avoir été imprimée à la demande d'ouvriers de Renault qui refusaient l'accélération des cadences exigées par les patrons pour rattraper la production retardée par la grève. Certaines usines se sont remises en grève à la fin du mois de juin pour lutter contre les différentes tactiques patronales visant à annuler les acquis de la grève.

Plakat, którego datę powstania trudno ustalić, mógł zostać wydrukowany na prośbę robotników z zakładów Renault, którzy nie godzili się na zwiększenie norm, wymagane przez pracodawców w celu nadrobienia spowodowanych strajkiem opóźnień w produkcji. Niektóre fabryki wznowiły strajk pod koniec czerwca, aby walczyć z różnymi zagraniami taktycznymi pracodawców, które miały zniweczyć dorobek strajku.

Affiches contres les élections

Dès l'annonce de la dissolution de l'Assemblée Nationale et la convocation de nouvelles élections législatives, les franges les plus déterminées du mouvement se sont opposées à ce qu'ils percevaient comme une manœuvre visant à affaiblir l'insurrection.

Plakaty przeciwko wyborom

Od chwili rozwiązania Zgromadzenia Narodowego i ogłoszenia nowych wyborów parlamentarnych, najbardziej radykalne odłamy przeciwstawiły się temu, co postrzegały jako manewr mający na celu osłabienie buntu.



Marqueur important de la stratégie des révolutionnaires, ces affiches illustrent l'opposition entre le jeu électoral des organisations politiques et le mot d'ordre de « pouvoir populaire » ou la stratégie d'occupation des usines portées par une partie du mouvement. Une autre version de la première affiche, imprimée à l'université occupée de Caen, remplace « pouvoir populaire » par « pouvoir ouvrier ». La variété des mots d'ordres indiquant en général des proximités avec différentes tendances révolutionnaires.

Będąc dobitnym wyrazem strategii ruchu rewolucyjnego, plakaty te ilustrują opozycję między wyborczą grą organizacji politycznych i hasłem 'władzy ludowej,' czyli strategii okupowania fabryk głoszonej przez część ruchu rewolucyjnego. Inna wersja pierwszego plakatu, wydrukowana na uniwersytecie w Caen, zastępuje 'władzę ludową' 'władzą robotniczą.' Różnorodność haseł wskazuje zazwyczaj na pokrewieństwo z różnymi nurtami rewolucyjnymi.

ATELIER POPULAIRE
EX-ECOLE D.S.
DEUXIÈME

**LE POUVOIR
EST TRANQUILLE**

SA MACHINE
ELECTORALE
IL L'A CONSTRUITE
LUI-MEME

BATTONS NOUS

SUR NOTRE
TERRAIN

**L'OCCUPATION
DES USINES**



Dans l'opposition aux élections, la position du PCF est particulièrement critiquée. En effet, l'organisation historique du mouvement ouvrier se réjouit de cette élection dont elle espère tirer profit pour gagner des sièges à l'Assemblée, tout en réduisant l'importance du mouvement de rue qui lui échappait.

Wśród przeciwników wyborów stanowisko FPK jest szczególnie krytykowane. Istotnie, ta historyczna organizacja ruchu robotniczego cieszy się z powodu tych wyborów, gdyż ma nadzieję na nich skorzystać i zdobyć mandaty w Zgromadzeniu Narodowym, osłabiając przy tym znaczenie ruchu ulicznego, który wymyka się spod jej kontroli.

Affiches contre l'expulsion des étrangers

La tradition internationaliste et anti-raciste du mouvement ouvrier contribue à mettre en lumière un certain nombre de questions portant sur les frontières et les conditions de vie des immigrés en France. Plus d'une dizaine d'affiches seront faites aux ex-Beaux-Arts de Paris sur ces sujets.

Plakaty przeciwko wydalaniu obcokrajowców

Internacjonalistyczna i antyrasistowska tradycja ruchu robotniczego przyczyniła się do naświetlenia pewnych kwestii dotyczących kontroli granic oraz warunków życia imigrantów we Francji. Tych tematów dotyczyło kilkanaście plakatów wykonanych w 'dawnej Akademii Sztuk Pięknych w Paryżu.'

TRAVAILLEURS FRANCAIS IMMIGRES TOUS UNIS

A TRAVAIL EGAL SALAIRE EGAL
 A LAVORO UGUALE SALARIO UGUALE
 A TRABAJO IGUAL SALARIO IGUAL
 ΙΔΙΑ ΔΟΥΛΕΙΑ ΙΔΙΑ ΠΛΗΡΟΜΗ
 A TRABALHO IGUAL SALARIO IGUAL
 KAKAV UČINAK TAKVA ZARADA
 لأعمال مساوية أرباح مساوية

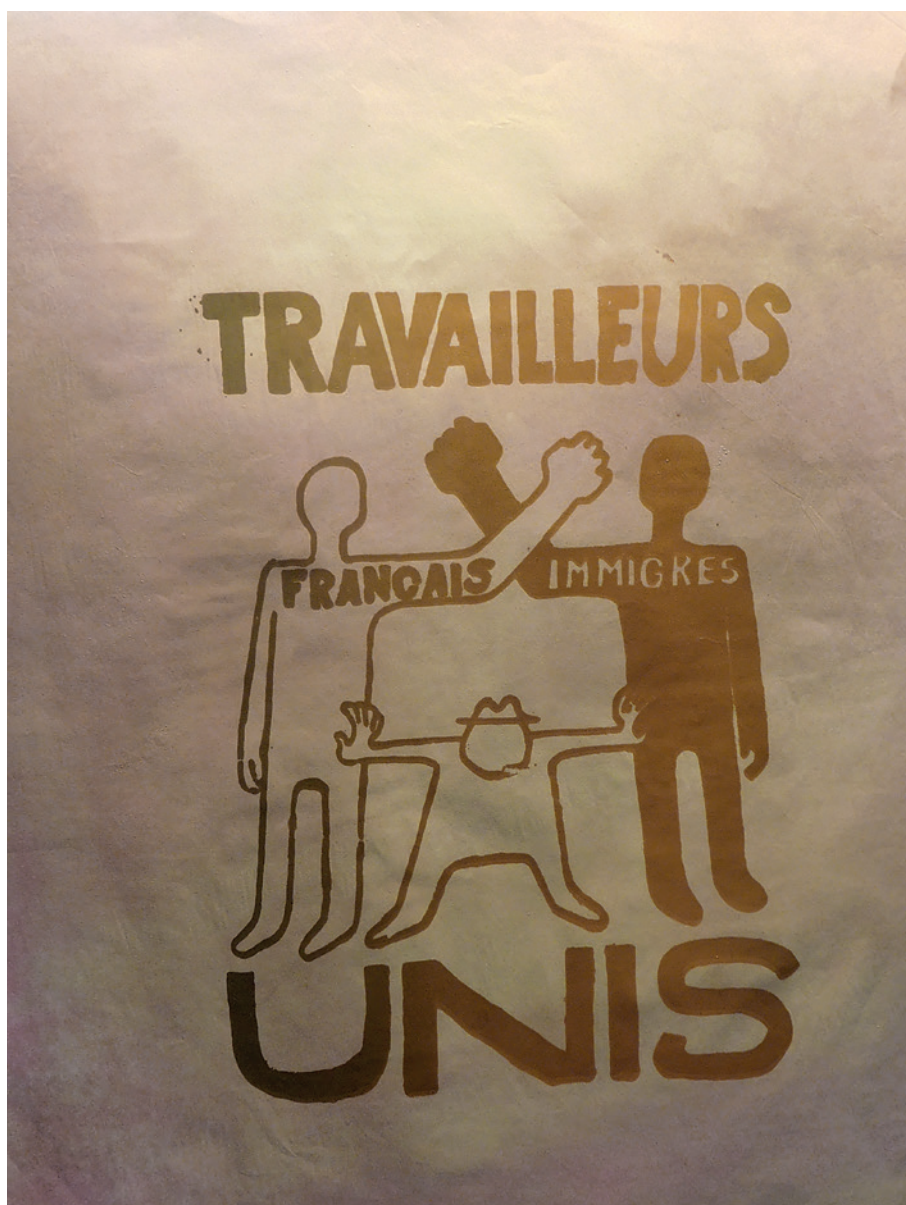
Le grand nombre de travailleurs immigrés dans les usines et le racisme manifeste dont ils sont l'objet, poussent les membres de l'atelier des ex-Beaux-Arts de Paris à réaliser une série d'affiches en plusieurs langues pour les soutenir et faire valoir leur situation spécifique tout en les liant au reste du mouvement.

Duża liczba robotników imigrantów w fabrykach i widoczny rasizm, którego doświadczają, skłoniły członków pracowni w 'dawnej Akademii Sztuk Pięknych w Paryżu' do wykonania serii plakatów w wielu językach, aby ich wspierać i uświadamiać ich szczególną sytuację, wiążąc ich tym samym z resztą ruchu rewolucyjnego.



Fin mai 1968, le gouvernement procède à un remaniement ministériel et change de ministre de l'Intérieur en cherchant une plus grande fermeté contre le mouvement. Le nouveau ministre, Raymond Marcellin, élargit l'arsenal répressif et profite d'un décret de 1945 pour faire expulser plusieurs centaines d'étrangers parmi lesquels trois peintres sud-américains et deux étudiants tunisiens qui participaient à l'atelier populaire des ex-Beaux-Arts de Paris. Les cinq ayant été arrêtés aux alentours de Flins où ils se rendaient pour soutenir les ouvriers. Ils seront finalement autorisés à revenir en France quelques mois plus tard à la suite d'une mobilisation du milieu intellectuel.

Pod koniec maja 1968 roku rząd dokonuje rekonstrukcji i zmienia ministra spraw wewnętrznych, oczekując większej stanowczości w stosunku do ruchu rewolucyjnego. Nowy minister, Raymond Marcellin, rozszerza represje i wykorzystuje dekret z 1945 roku, by wywalić kilkuset cudzoziemców, w tym trzech malarzy południowoamerykańskich i dwóch studentów tunezyjskich z pracowni ludowej w 'dawnej Akademii Sztuk Pięknych w Paryżu.' Całą tę piątkę aresztowano w pobliżu Flins, dokąd udawali się, aby wesprzeć robotników. W końcu parę miesięcy później na skutek mobilizacji środowisk intelektualnych zezwolono im na powrót do Francji.



Travailleurs français immigrés unis: le mots d'ordre soutien des révolutionnaires aux travailleurs immigrés. Les différences de salaires et de traitements, ainsi que l'internationalisme du mouvement ouvrier motivaient l'expression de cette solidarité. C'est la réponse du mouvement à la tentative du patronat d'inciter les ouvriers étrangers à casser certaines grèves.

Hasło *Travailleurs français immigrés unis*: wsparcie rewolucjonistów dla pracowników-imigrantów. Różnice w płacach i wynagrodzeniach, a także internacjonalizm ruchu robotniczego, motywowały ten wyraz solidarności. Była to odpowiedź ruchu rewolucyjnego na próbę podżegania przez pracodawców zagranicznych do przerwania niektórych strajków.

Affiches sur le mouvement général

Les ateliers ont produit un certain nombre d'affiches qui traitaient des dynamiques générales du mouvement. On exhorte à la lutte, on critique les mots d'ordres gaullistes ou on exprime l'unité des différents corps en mouvement.

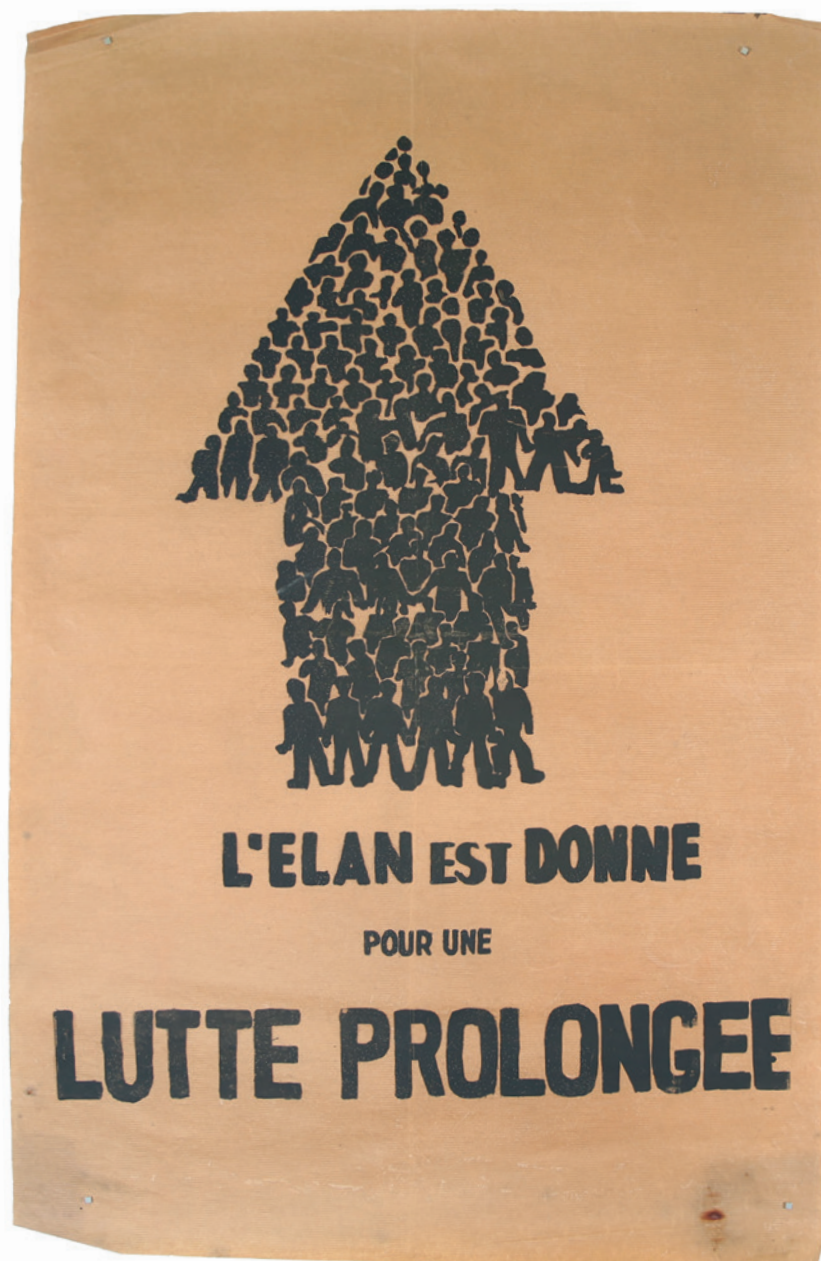
Plakaty dotyczące ogólnie ruchu rewolucyjnego

Pracownie wytworzyły pewną liczbę plakatów, które ukazywały ogólną dynamikę ruchu rewolucyjnego. Wzywa się w nich do walki, krytykuje hasła gaullistowskie lub wyraża jedność różnych odłamów ruchu.



La lutte continue a probablement été imprimée à la fin mai, mais il est difficile de la dater avec précision. Le recours au poing levé et à la forme iconique de l'usine à cheminé et en toit à *sheds* illustre assez bien le recours à des signes synthétiques qui convoquent un imaginaire sans nécessairement chercher à mettre le réel en image.

Plakat *La lutte continue* [Walka trwa] został prawdopodobnie wydrukowany pod koniec maja, lecz trudno jest to precyzyjnie określić. Wykorzystanie motywu uniesionej pięści oraz ikonicznej formy fabryki z kominem i szedowym dachem dość dobrze ilustruje odwoływanie się do znaków syntetycznych, które przywołują pewne imaginariusz, choć niekoniecznie starają się dosłownie obrazować rzeczywistość.



L'élan est donné pour une lutte prolongée est un mot d'ordre tardif. Imprimée autour du 20 juin, alors que la grève générale est largement résorbée et que les élections législatives se tiennent, formant des marqueurs dans le reflux du mouvement. Si la lutte s'annonce « prolongée » c'est que la possibilité d'une victoire à courte échéance s'échappe.

L'élan est donné pour une lutte prolongée [Jesteśmy gotowi na długotrwałą walkę] to późne hasło. Plakat wydrukowany w okolicach 20 czerwca, kiedy strajk powszechny już w znacznym stopniu wygasł i odbywają się wybory parlamentarne, co powoduje regres ruchu rewolucyjnego. Jeżeli walka zapowiada się jako 'długotrwała,' to dlatego, że zwycięstwo w krótkim czasie okazuje się niemożliwe.



La participation est une thématique politique importante, qui désigne l'ouverture de la gouvernance des entreprises et des institutions éducatives aux ouvriers ou aux étudiants. Chez les gaullistes et les socialistes réformistes elle est énoncée comme une perspective satisfaisante de cogestion, mais pour les révolutionnaires elle est vue comme un piège qui permet aux structures de gouvernance de se maintenir et de contrôler les possibilités de réformes.

Współdział jest ważnym zagadnieniem politycznym: chodzi o otwarcie zarządzania przedsiębiorstwami i instytucjami edukacyjnymi na robotników czy studentów. Wśród gaullistów i reformistycznych socjalistów traktuje się tę kwestię jako satysfakcjonującą perspektywę współzarządzania, natomiast rewolucjoniści postrzegają go jako pułapkę, która umożliwia strukturom zarządczym trwanie i kontrolowanie reform.



La particularité du mouvement du printemps 1968 est la conjonction des insurrections. Des corps très différents ont convergé malgré leurs calendriers et leurs revendications distincts. Cette convergence ne s'est pourtant pas faite sans mal et les rencontres entre ouvriers et étudiants ont souvent été difficiles, voire mouvementées. Bon nombre d'affiches promeuvent donc l'unité des corps.

Szczególną cechą ruchu z wiosny 1968 roku jest połączenie buntów. Bardzo różne grupy społeczne okazały się mieć zbieżne cele pomimo odmiennych agend i postulatów. Zbieżność tę udało się jednak osiągnąć nie bez trudności, a spotkania między robotnikami i studentami często bywały trudne, a nawet burzliwe. Wiele afiszów propaguje zatem jedność grup społecznych.



La RATP, entreprise qui gère le métro et les trains de banlieue parisiens, est d'une importance stratégique pour le blocage du pays et le maintien de la grève. L'affiche *RATP TIENDRA* est probablement imprimée dans les premiers jours de juin pour soutenir les cheminots qui souhaitent le prolongement de la grève contre l'avis de la CGT.

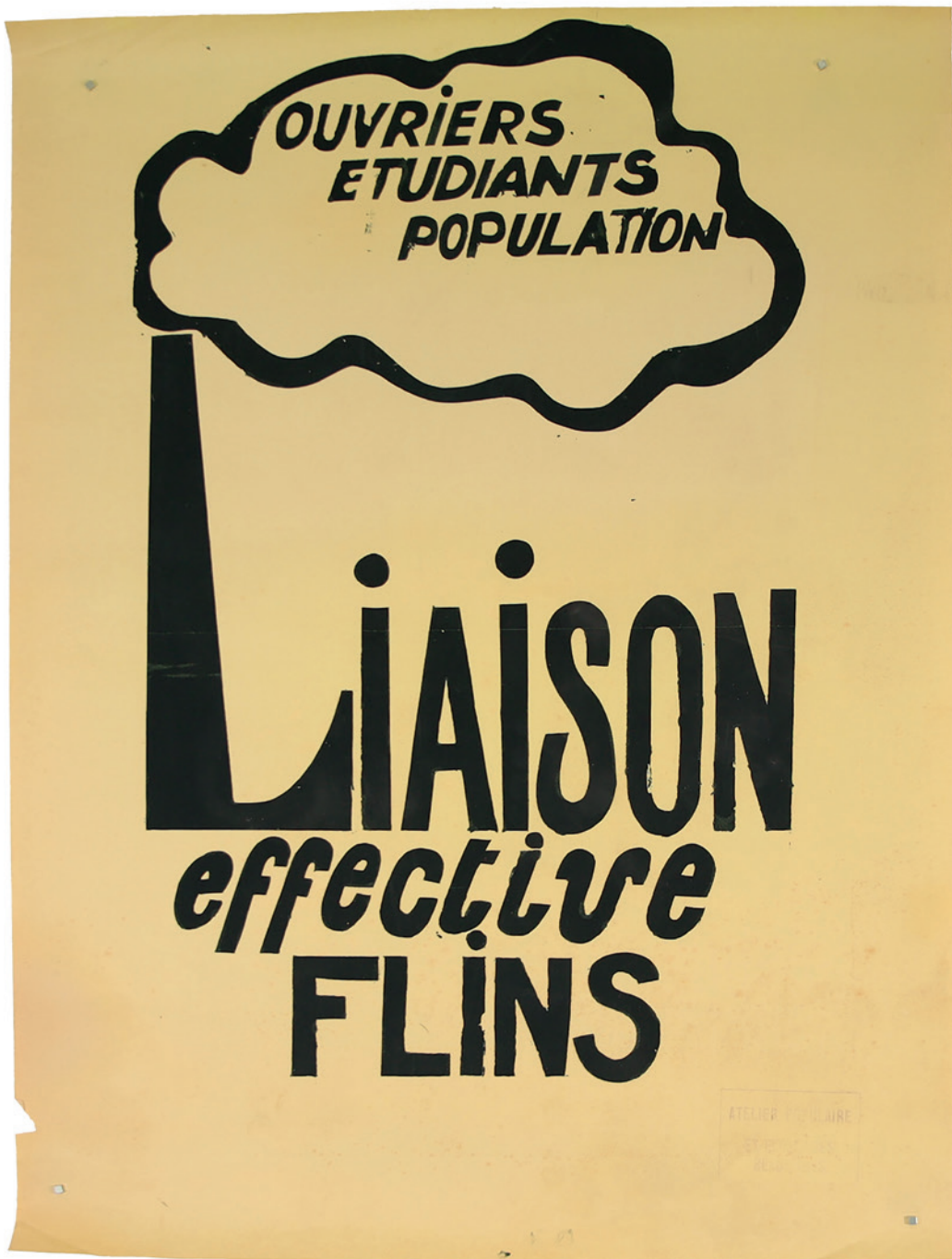
RATP, przedsiębiorstwo zarządzające paryskim metrem i pociągami podmiejskimi, ma strategiczne znaczenie dla zablokowania kraju i utrzymania strajku. Plakat *RATP WYTRWA* był prawdopodobnie wydrukowany w pierwszych dniach czerwca, aby wesprzeć pracowników kolei, którzy chcą przedłużyć strajk wbrew zaleceniom CGT.

Affiches d'ateliers autres que les ex-Beaux-Arts de Paris

Le corpus montré contient assez peu d'affiches provenant des ateliers secondaires. Il n'est pourtant pas rare que des affiches dessinées dans un atelier soient reprises dans un autre, modifiées ou non. Plusieurs des affiches qui suivent sont dans ce cas et un certain nombre d'entre elles portent le tampon des ex-Beaux-Arts. Pour montrer la contribution des ateliers secondaires, il semblait néanmoins à propos de les mettre en valeur.

Plakaty z pracowni innych niż ta z „dawnej Akademii Sztuk Pięknych w Paryżu“

Prezentowany zestaw zawiera niewiele plakatów pochodzących z pracowni drugoplanowych. Zdarzało się jednak, że plakaty zaprojektowane w jednej pracowni były powielane w innej, z modyfikacjami lub bez. Dotyczy to wielu spośród poniższych plakatów, a niektóre z nich opatrzone są pieczętką „dawnej Akademii Sztuk Pięknych.“ Aby docenić wkład pracowni drugoplanowych, ich zaprezentowanie wydało się nam rzeczą jak najbardziej stosowną.




Cette affiche a probablement été imprimée aux ex-Beaux-Arts de Paris et dans un atelier clandestin près de l'usine de Flins. Des équipes mixtes, mêlant ouvriers et participants aux ex-Beaux-Arts, se sont rassemblées non loin de Flins pour constituer un atelier probablement éphémère pendant que des combats se tenaient autour de l'usine.

Plakat został prawdopodobnie wydrukowany w 'dawnej Akademii Sztuk Pięknych w Paryżu' oraz w tajnej pracowni w pobliżu fabryki we Flins. Ekipy mieszane, łączące robotników i członków pracowni z 'dawnej Akademii Sztuk Pięknych,' zbierały się w pobliżu Flins, aby stworzyć tymczasową pracownię, podczas gdy wokół fabryki trwały walki.



Le contrôle de l'ORTF, organisme public de la radio-télévision, est un enjeu stratégique pour le gouvernement. Les grévistes sont privés d'antenne et l'armée surveille les émetteurs. Aussi, le comité de grève commande des affiches aux ex-Beaux-Arts puis aux Arts décoratifs, avec qui le dialogue est plus facile. Cette affiche a probablement été réalisée aux Arts décoratifs et réimprimée aux ex-Beaux-Arts par la suite.

Kontrola nad ORTF, publiczną instytucją radiowo-telewizyjną, jest strategicznym celem rządu. Strajkujący są pozbawieni dostępu do mediów, a wojsko pilnuje nadajników. Dlatego też komitet strajkowy zamawia plakaty w 'dawnej Akademii Sztuk Pięknych,' a następnie w Szkole Sztuk Zdobniczych, z którą łatwiej się porozumieć. Ten plakat został prawdopodobnie wykonany w Szkole Sztuk Zdobniczych i dodrukowany później w 'dawnej Akademii.'



**LES MEDECINS
PEUVENT FAIRE
DES ORDONNANCES,
LES GAULLISTES NON!**

**LE RÉGIME
GAULLISTE
EST UN RÉGIME
AMAIGRISSANT**

Les étudiants en médecine, dont l'école est en face des Beaux-Arts, font la navette entre les deux établissements occupés, leurs premières affiches sont imprimées aux ex-Beaux-Arts. Puis ils se dotent de matériel, apprennent la technique et montent leur propre atelier qui imprime des affiches aux références médicales.

Studenci medycyny, których szkoła mieści się naprzeciwko Akademii Sztuk Pięknych, krążyli pomiędzy tymi dwoma okupowanymi instytucjami. Ich pierwsze plakaty zostały wydrukowane w 'dawnej Akademii,' potem zdobyli oni własny sprzęt i materiały, nauczyli się techniki i zorganizowali własną pracownię, która drukowała plakaty z odniesieniami medycznymi.



Après l'expulsion des ex-Beaux-Arts, le 27 juin 1968, les occupants se sont dispersés et les plus déterminés ont continué à préparer des affiches ici et là. Un duo d'étudiants architectes, accompagnés de leurs familles, a ainsi réalisé une série d'affiches dans le sud de la France avec les comités d'action viticoles qui s'intéressaient autant aux questions agricoles qu'à la vivacité de la culture occitane.

Po usunięciu z 'dawnej Akademii Sztuk Pięknych,' 27 czerwca 1968 roku, okupujący rozproszyli się, a najbardziej zdeterminowani nadal przygotowywali plakaty w przygodnych miejscach. Dwóch studentów architektury, z pomocą swoich rodzin, wykonało na przykład serię plakatów na południu Francji, wraz z winiarskimi komitetami działania, które interesowały się zarówno kwestiami rolnymi, jak i żywotnością kultury oksytańskiej.

CAMARADES OUVRIERS !
 CONTRE LES PROVOCATIONS
 PATRONALES ET POLICIERES
 CONTRE LE DEFAITISME ET
 LA CAPITULATION
 POUR LA SATISFACTION DE
 TOUTES LES REVENDICATIONS
 REJOIGNONS NOTRE POSTE
 DE COMBAT CONTRE LE CAPITAL
 L'USINE OCCUPEE !
 ORGANISONS L'AUTODEFENSE !
 NOUS VAINCRONS !

Affiche probablement réalisée par l'atelier des Arts décoratifs: CAMARADES OUVRIERS ! / CONTRE LES PROVOCATIONS PATRONALES ET POLICIERES / CONTRE LE DEFAITISME ET LA CAPITULATION / POUR LA SATISFACTION DE TOUTES LES REVENDICATIONS / REJOIGNONS NOTRE POSTE DE COMBAT / CONTRE LE CAPITAL L'USINE OCCUPEE ! / ORGANISONS L'AUTODEFENSE ! / NOUS VAINCRONS !

Afisz prawdopodobnie wydrukowany przez pracownię Arts décoratifs: TOWARZYSZE ROBOTNICY! / PRZECIWKO PROWOKACJOM PRACODAWCÓW I POLICJI / PRZECIWKO DEFETYZMOWI I KAPITULACJI / ZA SPEŁNIENIEM WSZYSTKICH ŻĄDAŃ / DOŁĄCZMY DO NASZEGO BOJOWEGO POSTERUNKU / PRZECIWKO KAPITAŁOWI OKUPOWANE FABRYKI! / ZORGANIZUJMY SAMOOBRONĘ! / ZWYCIĘŻYMY!

Affiches de l'après-expulsion

À l'instar des ateliers secondaires, le corpus montré ici ne contient qu'une petite quantité d'affiches provenant des ateliers postérieurs au printemps 1968. Celles-ci ne sortent pas du lot, elles montrent des formes et des sujets relativement communs, illustrant simplement l'expansion de la pratique de la sérigraphie militante à partir de l'expérience des ateliers populaires de mai et juin 1968.

Plakaty powstałe po wyrzuceniu pracowni

Podobnie jak w przypadku pracowni drugoplansowych, pokazywany tutaj zestaw zawiera niewiele plakatów pochodzących z pracowni późniejszych niż te z wiosny 1968 roku. Nie odstają one od pozostałych, ukazują formy i tematy w znacznej mierze wspólne, ilustrując po prostu upowszechnianie się praktyki zaangażowanego sitodruku od czasu doświadczenia pracowni ludowych z maja i czerwca 1968 roku.



Le tampon des ex-Beaux-Arts de Paris est utilisé plusieurs semaines après l'expulsion des occupants. Une partie des membres de l'atelier trouve ainsi refuge dans des locaux du Parti socialiste unifié (PSU) et continue à imprimer pendant plusieurs mois. Par la suite, une partie d'entre eux va constituer l'atelier de la cellule PSU du XXe arrondissement de Paris qui va produire des dizaines de modèles sur plusieurs années d'activité.

Pieczątki 'dawnej Akademii Sztuk Pięknych w Paryżu' były w użytku przez wiele miesięcy po wyrzuceniu okupujących. Część członków pracowni znajduje na przykład schronienie w siedzibie Zjednoczonej Partii Socjalistycznej (PSU) i nadal drukuje przez wiele miesięcy. Potem niektórzy z nich utworzą pracownię komórki PSU w XX Okręgu Paryża, która wytworzy dziesiątki plakatów w ciągu wielu lat działalności.



Un très grand nombre d'ateliers de tailles et de durées variables se sont constitués dans les années qui ont suivi 1968. Certains ont repris la dénomination d'« atelier populaire » pour faire référence aux ateliers du printemps 1968. C'est, par exemple, le cas de l'atelier populaire du Havre, qui a probablement travaillé entre la fin 1968 et 1969 au moins en imprimant au moins quatre affiches.

Bardzo wiele pracowni różnej wielkości i o różnym czasie istnienia powstało w okresie po roku 1968. Dotyczy to na przykład pracowni ludowej w Hawrze, która działała najprawdopodobniej między końcem roku 1968 a rokiem 1969, drukując co najmniej cztery plakaty.



Parmi la centaine d'ateliers identifiés en fonctionnement après le printemps 1968, on trouve l'atelier populaire breton, visiblement lié au journal indépendantiste breton *Sav Breizh* (Debout Bretagne). Ces affiches, intégrées à un corpus large provenant majoritairement de Paris, illustrent aussi la circulation des tirages et les connexions entre les groupes, même s'il est difficile de déterminer la qualité de ces relations.

Wśród setki rozpoznanych pracowni działających po wiosnie 1968 roku znajdujemy ludową pracownię bretońską, najwyraźniej związaną z bretońską gazetą niepodległościową *Sav Breizh* [Powstań Bretanio]. Plakaty te, włączone z szerszy zestaw pochodzący w większości z Paryża, ilustrują także obieg nakładów i powiązania między grupami, nawet jeśli trudno jest określić jakość tych relacji.



Loin de se réduire à une pratique de la métropole française, la sérigraphie militante se répand dans les cercles révolutionnaires occidentaux. L'Angleterre, l'Italie, la Belgique, le Portugal, etc. ont ainsi vu émerger des ateliers d'ampleurs et de durée variables. À Stockholm, le *Folkets Ateljé* (atelier populaire, en suédois) constitué sur le modèle des ateliers populaires français et avec l'aide de participants à celui des ex-Beaux-Arts de Paris, a réalisé au moins une quinzaine d'affiches entre l'été 1968 et la fin 1969.

Nie ograniczając się bynajmniej do francuskiej metropolii, zaangażowana serigrafia upowszechnia się w rewolucyjnych kręgach zachodnich. W Anglii, we Włoszech, w Belgii, w Portugalii etc. pojawiły się pracownie o różnym rozmachu i czasie działania. W Sztokholmie *Folkets Ateljé* (po szwedzku pracownia ludowa), utworzone na wzór francuskich pracowni ludowych oraz przy pomocy członków pracowni w 'dawnej Akademii Sztuk Pięknych w Paryżu,' wykonała co najmniej piętnaście plakatów między latem 1968 a końcem 1969 roku.